

15 kwietnia - Międzynarodowy Dzień Kombatanta

Kombatant to były żołnierz regularnych formacji wojskowych, oddziałów partyzanckich lub uczestnik ruchu oporu. Wielu spośród żyjących jeszcze kombatantów, także po wojnie, w sposób czynny wspierało Polskie Państwo Podziemne, czyli tajne struktury państwa polskiego istniejące w czasie II wojny światowej, podlegające Rządowi RP na uchodźstwie.

W Polsce szczególnie w okresie międzywojennym żołnierzy takich określano też mianem weteranów i dotyczyło to przede wszystkim uczestników powstania styczniowego, którym przysługiwały państwowe emerytury. W okresie powojennym weteranami nazywano też powstańców śląskich i wielkopolskich. Obecnie słowo „weteran” nie odnosi się tylko do żołnierzy i na trwałe wpisało się do języka potocznego, toteż coraz częściej wobec zasłużonych dla kraju żołnierzy używa się właśnie określenia „kombatant”.

Powstanie oraz działalność Polskiego Państwa Podziemnego wiąże się z wydarzeniami mającymi miejsce w nocy z 26 na 27 września 1939 r., kiedy to w oblężonej Warszawie powstała Służba Zwycięstwu Polski, która miała prowadzić walkę przeciw okupantom. W listopadzie 1939 r. organizacja ta została przekształcona w Związek Walki Zbrojnej (ZWZ), podlegający rządowi emigracyjnemu. 14 lutego 1942 r. generał Władysław Sikorski przekształcił ZWZ w Armię Krajową (AK), a jej Głównym Komendantem został gen. Stefan Rowecki.

Jesienią 1941 r. do ZWZ należało 40 tysięcy żołnierzy, a pod koniec 1942 r. AK liczyła ich już około 200 tysięcy i była największą podziemną armią w okupowanej Europie. Pod koniec 1942 r. AK nasiliła swoją działalność dywersyjną, atakując niemieckie posterunki, doprowadzając do wykoślenia transportów wojskowych przeznaczonych na front wschodni, wysadzając mosty i odbijając więźniów.

Będąc pod okupacją, Polska posiadała legalny i uznawany na Zachodzie rząd emigracyjny. Istniały też Polskie Siły Zbrojne na Zachodzie oraz podziemna Armia Krajowa. W Warszawie stale przebywał Delegat Rządu na Kraj w randze wicepremiera, któremu podlegały wydziały: wywiadu, dywersji, oświaty, sądownictwa i polityki. Funkcjonowały konspiracyjne sądy, których wyroki nie tylko wykonywano, ale też ogłaszano w podziemnej prasie liczącej około 1400 tytułów! Ukazywały się czasopisma o tematyce politycznej, wojskowej, literackiej oraz kobiecej. Przez całą okupację działały także tajne komplety, tzn. podziemne szkoły, którym Tajna Organizacja Nauczycielska zapewniała kadre i podręczniki. Na terenie Generalnej Guberni funkcjonowało prawie 2 tysiące szkół średnich, a podziemne wyższe uczelnie kształciły polonistów, historyków, matematyków i lekarzy. W czasie wojny studia ukończyło prawie 10 tysięcy studentów. W prywatnych mieszkaniach, a nawet piwnicach wystawiano dramaty Słowackiego, Wyspiańskiego, Szekspira. Odbывały się też koncerty i wieczory poetyckie.

Po upadku powstania warszawskiego stolicą Polskiego Państwa Podziemnego została Częstochowa. Głównymi zadaniami pionu wojskowego Armii Krajowej była działalność militarna, która miała dać Polakom możliwość walki o niepodległość państwa po zakończeniu wojny. Najważniejszymi zadaniami pionu cywilnego było utrzymanie ciągłości instytucji państwowych, zapewnienie funkcjonowania państwu oraz przygotowanie do przejęcia władzy po zakończeniu działań wojennych.